

บทที่ 6 นโยบายการต่างประเทศในคริสต์ศตวรรษที่ 19

ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 นี้ นโยบายการต่างประเทศของอังกฤษ คือ นโยบายโดดเดี่ยว ไม่ต้องการแทรกแซงกิจการภายในของประเทศใดที่จะเห็นได้จากสมัยการปกครองโดยระบอบคองเกรส (ค.ศ.1815-1825) ประเทศที่มีการปกครองตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จะสนับสนุนให้มีการปราบปรามการปฏิวัติในประเทศต่าง ๆ แต่ประเทศอังกฤษไม่ต้องการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับด้วยเพราะสนับสนุนการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และส่งเสริมประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่น ในสมัยที่ แคนนิง (Canning) เป็นรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ ใน ค.ศ.1822-1827 เขาส่งกองทัพไปช่วยคุ้มครองโปรตุเกสให้พ้นจากการรุกรานของฝรั่งเศส คุ้มครองเอกราชของเม็กซิโก เปรู และชิลี ซึ่งได้ทำการปฏิวัติต่อต้านสเปน สนับสนุนกรีกทำสงครามประกาศอิสรภาพต่อต้านเดอร์กี และสนับสนุนพระราชบัญญัติรัฐสภาใน ค.ศ.1823 ซึ่งเป็นสนธิสัญญาที่สนับสนุนให้มีการค้าขายกับต่างประเทศ เป็นต้น

นโยบายการต่างประเทศใน ค.ศ.(1830-1851)

ในระหว่าง ค.ศ.1830-1851 ประเทศอังกฤษต้องกลับไปมีความสัมพันธ์กับต่างประเทศอีก ในระยะนี้เป็นระยะที่ประเทศอังกฤษอยู่ภายใต้การปกครองของพระนางเจ้าวิกตอเรีย และมีรัฐมนตรีต่างประเทศที่สำคัญคือ ลอร์ด พาลเมอร์สตัน ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทมากในด้านการต่างประเทศ เขาเคยเป็นรัฐมนตรีการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และได้เป็นนายกรัฐมนตรีระหว่าง ค.ศ.1855-1858 และ ค.ศ.1859-1865

ลอร์ด พาลเมอร์สตัน เป็นนักการเมืองสังกัดพรรคเสรีนิยม มีนโยบายรักษาดุลย์อำนาจในยุโรป เพื่อสันติภาพของโลก และเป็นผู้ที่ดำเนินการเจรจาทางการทูตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เขามีความคิดเห็นสนับสนุนลัทธิเสรีนิยม สนับสนุนให้มีเสรีภาพในการพูด การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย มีรัฐสภาแต่่นโยบายการต่างประเทศของเขาไม่เป็นที่พอใจของบรรดาประเทศที่ปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เขามีนโยบายแทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น เช่น สนับสนุนการรวมอิตาลี สนับสนุนการปฏิวัติในสเปน เยอรมัน และฮังการี ผูกมิตรกับออสเตรีย และยืนยันความเป็นกลางของเบลเยียม ใน ค.ศ.1839 แต่

เขาก็ยังพยายามหลีกเลี่ยงไม่นำประเทศเข้าสู่สงครามกับประเทศใด ทำให้ประเทศอังกฤษอยู่ในความสงบได้มาระยะหนึ่ง

ในระหว่าง ค.ศ.1830-1841 เมลเบิร์น เป็นนายกรัฐมนตรี ลอร์ด พาลเมอร์สตัน เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ เขามีนโยบายสนับสนุนและรับรองเอกราชของเบลเยียม ซึ่งประกาศอิสรภาพแยกตัวเป็นอิสระจากฮอลันดา สงครามเกิดขึ้นระหว่าง ค.ศ.1831-1832 อันมีสาเหตุมาจากสเปนตกอยู่ภายใต้การปกครองของฮอลันดา กิจการภายในและภายนอกประเทศอยู่ในความเห็นชอบจากฮอลันดาทั้งนั้น ชาวเบลเยียมนับถือโรมัน แคทอลิก ซึ่งแตกต่างจากฮอลันดา ซึ่งเป็นพวกโปรเตสแตนต์ และชาวเบลเยียมต้องรับภาระหนักในการเสียภาษี แต่ตำแหน่งหน้าที่สำคัญในวงการราชการเป็นพวกฮอลันดา

สงครามเริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม ค.ศ.1830 ในกรุงบรัสเซลต่อต้านฮอลันดา เพื่อเรียกร้องเอกราช กองทัพของฮอลันดาประสบความสำเร็จ ในที่สุดเบลเยียมได้ประกาศเอกราชใน ค.ศ.1832

พาลเมอร์สตัน ในฐานะตัวแทนของประเทศอังกฤษ ได้ชักชวนประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ ซึ่งมี ฝรั่งเศส เยอรมัน รัสเซีย ออสเตรีย ให้การรับรองเอกราชของเบลเยียมที่แยกตัวเองออกจากฮอลันดา รับรองอาณาเขตและความเป็นกลางของเบลเยียม¹ ในระยะต่อมาพระเจ้าวิลเลียมที่ 1 แห่งฮอลันดา ยกทัพเข้ามารุกรานเบลเยียม แต่ต้องล่าถอยไปเมื่อฝรั่งเศสยกทัพเข้าช่วยเหลือเบลเยียม พระเจ้าเลโอโพลด์ แห่งราชวงศ์แซกส์ โคเบอร์ก (Leople of Saxe-Coburg) ได้เป็นกษัตริย์ปกครองเบลเยียม และใน ค.ศ.1839 พระเจ้าวิลเลียมที่ 1 ยอมรับเอกราชของเบลเยียม

นโยบายในระหว่าง ค.ศ.1832-1851 นั้น พาลเมอร์สตัน ได้เข้าไปช่วยเหลือการปฏิวัติในสเปนและโปรตุเกส เพื่อช่วยให้มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และช่วยเหลือเดอร์กี่ให้พ้นจากอิทธิพลของรัสเซีย และกีดกันไม่ให้ฝรั่งเศสเข้าไปมีอิทธิพลในอียิปต์ กล่าวคือใน ค.ศ.1839 เขาได้เรียกประชุมประเทศมหาอำนาจ ซึ่งประกอบด้วย อังกฤษ เยอรมัน ออสเตรีย ฝรั่งเศส และรัสเซีย เพื่อทำความตกลงกับประเทศเยอรมัน เนื่องจากเมเฮเมต

---

1. ตามสนธิสัญญากรุงลอนดอนใน ค.ศ.1839 แต่ต่อมาเยอรมันได้ละเมิดสนธิสัญญานับในปีใน ค.ศ.1914 โดยยกทัพผ่านเบลเยียม อังกฤษจึงต้องประกาศสงครามกับเยอรมัน เพื่อรับรองความเป็นกลางของเบลเยียม

อาลี (Mehemet Ali) ผู้นำของอียิปต์ ได้เข้ายึดครองซีเรีย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรเตอร์กิสุลต่านแห่งเตอร์กียังต้องทำสงครามกับอาลี โดยมีรัสเซียเข้าช่วยเหลือจนได้ชัยชนะ และเพื่อเป็นการตอบแทนรัสเซีย ตอร์กียุติสิทธิแก่รัสเซียในการใช้ช่องแคบดาร์ดาแนล (Dardanelles) ฝรั่งเศสให้การสนับสนุนอาลี เพราะหวังที่จะเข้ายึดซีเรีย ทั้งนี้เป็นการแสดงว่า รัสเซียและฝรั่งเศสจะเข้ามามีอิทธิพลในตะวันออกใกล้มากขึ้น เมื่อลอร์ด พาลเมอร์สตัน เปิดประชุมทำความตกลงระหว่างประเทศมหาอำนาจนั้น ได้มีการลงนามในสนธิสัญญาลอนดอน ตกลงไม่ให้เรือรบของชาติใดผ่านช่องแคบดาร์ดาแนล นับว่านโยบายการต่างประเทศของพาลเมอร์สตันครั้งนี้นำผลดีมาให้ประเทศอังกฤษในการกำจัดอิทธิพลของรัสเซียและฝรั่งเศสในตะวันออกใกล้

ใน ค.ศ.1840-1842 พาลเมอร์สตัน มีนโยบายรักษาผลประโยชน์ของอังกฤษทางการค้ากับประเทศจีน ซึ่งมีนโยบายปิดประตูการค้า ไม่ยอมค้าขายกับประเทศมหาอำนาจตะวันตก อังกฤษมีนโยบายเปิดประตูการค้ากับจีน โดยการนำฝิ่นเข้าไปขายในประเทศจีนอย่างลับ ๆ เป็นเหตุให้คนจีนติดฝิ่นกันมาก และรัฐบาลจีนได้ทำการเผาฝิ่นทิ้ง รัฐบาลอังกฤษจึงประกาศการกระทำของรัฐบาลจีนครั้งนี้ และส่งกองทัพเรือเข้าปิดเมืองท่ากวางตุ้งใน ค.ศ.1840 จนกลายเป็นสงครามในระหว่าง ค.ศ.1840-1842 เรียกว่าสงครามฝิ่น (Opium War)¹ ผลของสงคราม จีนเป็นฝ่ายแพ้และต้องทำสนธิสัญญานานกิง เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม ค.ศ.1842 อังกฤษได้เงินค่าปรับเป็นการชดใช้จำนวนฝิ่นที่เสียไป จีนต้องยกเกาะฮ่องกงให้อังกฤษ และจีนต้องเปิดเมืองท่าทำการค้า 5 แห่ง คือ กวางตุ้ง เซี่ยงไฮ้ เอ๋อหมิง นิงโป และฟูเจา ยอมให้ชาวต่างประเทศเข้ามาค้าขายได้ และชาวต่างประเทศมีสิทธิเข้าไปตั้งกงสุลของตน เพื่อตัดสินกรณีพิพาทที่เกิดขึ้นกับชาวต่างประเทศนั้น ๆ จีนต้องลดภาษีขาเข้า เก็บได้อย่างมากเพียงร้อยละ 5 เท่านั้น

ใน ค.ศ.1846-1852 เป็นสมัยที่ จอห์น รัสเซล เป็นนายกรัฐมนตรี และลอร์ด พาลเมอร์สตัน ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศอีกครั้งหนึ่ง เขายังคงมีนโยบายเข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น ๆ คือ สนับสนุนให้ประเทศต่าง ๆ ที่มีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย และยอมให้ผู้ลี้ภัยทางการเมืองเข้ามาอยู่ในประเทศอังกฤษได้ ทำให้ประเทศที่มีการปกครองตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไม่พอใจนโยบาย

---

1. ที่เรียกว่าสงครามฝิ่น เพราะมีมูลเหตุมาจากฝิ่น แต่ความจริงรัฐบาลอังกฤษต้องการทำสงครามกับจีน เพื่อบังคับให้จีนเปิดประตูการค้ากับมหาอำนาจตะวันตก

การต่างประเทศของอังกฤษมาก แต่ความจริงพระนางเจ้าวิกตอเรีย และรัฐมนตรีคนอื่น ๆ ก็ไม่พอใจนโยบายการต่างประเทศของ ลอร์ด พาลเมอร์สตัน เหมือนกัน เพราะอาจนำประเทศเข้าสู่สงครามได้ แต่ลอร์ด พาลเมอร์สตัน ยังได้รับความสนับสนุนจากประชาชนมาก ดังนั้นเขาจึงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศต่อไป

ใน ค.ศ.1850 ลอร์ด พาลเมอร์สตัน ได้ส่งกองทัพเรืออังกฤษเข้ายึดครองเรือของกรีกที่เอเธนส์ (Athens) เพื่อเป็นการขู่ให้รัฐบาลกรีกชดใช้ค่าเสียหายที่ชาวกรีกเข้าไปทำลายทรัพย์สินของชาวอังกฤษ และในที่สุดรัฐบาลกรีกก็ยอมชดใช้ให้ แต่เหตุการณ์ครั้งนี้เกือบทำให้อังกฤษต้องทำสงครามกับฝรั่งเศสและรัสเซียซึ่งสนับสนุนกรีก แต่ลอร์ด พาลเมอร์สตัน ยังใช้ความสามารถที่ทำให้เหตุการณ์ร้ายแรงนี้ผ่านไปได้ และเป็นการแสดงให้เห็นแสนยานุภาพของอังกฤษในเวลานั้น

ใน ค.ศ.1851 ลอร์ด พาลเมอร์สตัน ได้เข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของฝรั่งเศส เนื่องจากประธานาธิบดีหลุยส์ นโปเลียน แห่งฝรั่งเศสได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองและดำรงตำแหน่งเป็นจักรพรรดิไปเสียที่ 3 เป็นการทำลายล้างการปกครองระบอบสาธารณรัฐของฝรั่งเศส ลอร์ด พาลเมอร์สตัน ได้มีจดหมายแสดงความยินดีกับเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำกรุงลอนดอน และเอกอัครราชทูตอังกฤษประจำกรุงปารีส แต่การกระทำครั้งนี้ ลอร์ด พาลเมอร์สตัน ได้รับการตำหนิจากคณะรัฐบาล และพระนางเจ้าวิกตอเรียเป็นอย่างมาก เพราะอังกฤษต้องการวางตนเป็นกลางเกี่ยวกับการเมืองของฝรั่งเศส ในที่สุดที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้ลงมติให้ ลอร์ด พาลเมอร์สตัน พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศใน ค.ศ.1851

เราอาจสรุปได้ว่า นโยบายการต่างประเทศของ ลอร์ด พาลเมอร์สตัน นั้นเป็นนโยบายที่สนับสนุนระบอบเสรีนิยม และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยและเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจการภายในของประเทศอื่น ๆ จนเกือบเป็นสงคราม และช่วยให้อังกฤษเป็นประเทศมหาอำนาจ แสดงแสนยานุภาพและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง

ประเทศอังกฤษและสงครามไครเมีย (ค.ศ.1854-1856)

สงครามไครเมียเกิดขึ้นใน ค.ศ.1854 โดยมีสาเหตุเนื่องมาจากรัสเซียภายใต้การนำของพระเจ้าซาร์ นิโคลาสที่ 1 (Nicholas I) ต้องการเข้าไปมีอิทธิพลในเตอร์กี และต้องการมีสิทธิใน

ช่องแคบคาร์ดาแนล แต่ อังกฤษและฝรั่งเศสเข้าขัดขวาง ฝรั่งเศสเองก็ต้องการแสดงแสนยานุภาพทางด้านกำลังทหารและต้องการเข้าไปคุ้มครองคริสตศาสนาในเตอร์กีเช่นเดียวกับรัสเซีย พระเจ้าซาร์ นิโคลัสที่ 1 ต้องการเข้าไปครอบครองปาเลสไตน์ โดยอ้างว่ามีคริสตศาสนิกชนนิกายกรีก ออร์ทอดอกซ์ (Greek Orthodox) อาศัยอยู่มาก และพระเจ้านโปเลียนที่ 3 แห่งฝรั่งเศสอ้างสิทธิในปาเลสไตน์เพราะมีพวกโรมัน แคทอลิก อาศัยอยู่มาก นอกจากนี้อังกฤษยังเกรงว่าถ้ารัสเซียเข้าไปมีอิทธิพลในเขตทะเลเมดิเตอร์เรเนียนแล้ว อาจรุกล้ำเข้าไปมีอิทธิพลในอินเดีย ซึ่งเป็นการแย่งผลประโยชน์ของอังกฤษในอินเดียด้วย ดังนั้นประเทศอังกฤษจึงประกาศสงครามกับรัสเซียโดยเข้าข้างฝรั่งเศส ในระยะนี้ ลอร์ด อาเบอร์ดีน เป็นนายกรัฐมนตรี และ จอห์น รัสเซล เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ

การสงครามเริ่มขึ้นมาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ค.ศ.1853 โดยเข้ายึดดินแดนบนฝั่งแม่น้ำดานูบ (Danube) ของเตอร์กี ดังนั้นเตอร์กีจึงประกาศสงครามกับรัสเซียเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 1853 และในเดือนพฤศจิกายน กองทัพของเตอร์กีเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ถึงพลาทากองทัพอังกฤษและฝรั่งเศสจึงเข้าไปประจำเขตทะเลดำเมื่อเดือนมกราคม ค.ศ.1854 และในเดือนมีนาคม ปีเดียวกันนั้นเอง อังกฤษและฝรั่งเศสก็ประกาศสงครามกับรัสเซีย และเข้าโจมตีฐานทัพเรือของรัสเซียที่ เซบาสโตโพล (Sebastopol) ในคาบสมุทรไครเมีย โดยหวังที่จะชนะรัสเซีย แต่อังกฤษและฝรั่งเศสต้องสูญเสียชีวิตทหารไปมาก เพราะมีการวางแผนยุทธศาสตร์ไม่ดี ขาดเสบียงอาหาร ขาดเครื่องนุ่งห่ม แม่ทัพและทหารขาดประสิทธิภาพในการรบ การแพทย์ไม่เจริญ ทหารล้มตายจากโรคระบาดและโรคอื่น ๆ มากกว่าที่จะทำการรบ ในการสงครามครั้งนี้ พยาบาลผู้หนึ่งชื่อ ฟลอเรนซ์ นิงดิงเกิล (Florence Nightingale) ได้ให้การช่วยเหลือพยาบาลรักษาทหารที่เจ็บป่วยด้วยความเข้มแข็ง อดทน และในระยะต่อมาได้มีการปรับปรุงการแพทย์ให้ดีขึ้น เนื่องจากเห็นข้อบกพร่องจากสงครามครั้งนี้

ผลจากสงครามทำให้พรรคเสรีนิยมขาดความนิยมไป รัฐบาลได้รับการตำหนิ เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ ลอร์ด อาเบอร์ดีน (Lord Aberdeen) จึงต้องพ้นจากตำแหน่งไปใน ค.ศ.1855 และผู้ที่ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อมา คือ ลอร์ด พาลเมอร์สตัน

อย่างไรก็ดีกองทัพฝรั่งเศสสามารถเข้ายึดกรุงเซบาสโตโปลได้ เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ.1855 ¹ ทำให้พระเจ้านโปเลียนที่ 3 พอพระทัยมาก การสงครามได้ยุติลงในเดือนมีนาคม พ.ศ.1856 โดยทำสนธิสัญญาปารีส (Treaty of Paris) ในสนธิสัญญานี้ได้ระบุว่า ห้ามไม่ให้เรือรบของชาติใดผ่านน่านน้ำทะเลดำ อาณาจักรเตอร์กิกเดิม แต่เตอร์กิกจะต้องให้สัญญาว่าจะทำการปฏิรูปการปกครองของตนในแหลมบอลข่าน ²

---

1. เป็นปีที่พระเจ้า ชาร์ นิโกลัสที่ 1 เสด็จสวรรคต และนโยบายการต่างประเทศของรัสเซียเปลี่ยนแปลงไป

2. ต่อมาไม่มีชาติใดปฏิบัติตามสัญญา ทอร์กิกไม่ปรับปรุงการปกครองให้ดีขึ้น รัสเซียละเมิดความเป็นกลางของเขตทะเลดำใน ค.ศ.1870

การจลาจลในอินเดีย (ค.ศ.1857)

ลอร์ด พาลเมอร์สตัน ได้เป็นนายกรัฐมนตรีใน ค.ศ.1855 เขาได้รับความนิยมจากประชาชนมาก เขาได้เป็นนายกรัฐมนตรีถึง 2 สมัย คือ ใน ค.ศ.1855-1858 และ ค.ศ.1859-1865

เหตุการณ์ต่างประเทศที่เกิดขึ้นในระบอบนี้ คือ การปราบจลาจลในประเทศอินเดีย เมื่อ ค.ศ.1857 เนื่องจากชาวอินเดียที่อยู่ในกองทัพอังกฤษ ประจำเบงกอลได้ทำการจลาจลขึ้น เราเรียกการจลาจลครั้งนี้ว่า กบฏซีปอย (Sepoy Mutiny)¹ สาเหตุมาจากความไม่พอใจนโยบายของลอร์ด ดัลหลูซี (Lord Dalhousie) ซึ่งเข้ามาปกครองบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ ใน ค.ศ.1848-1857 ซึ่งต้องการให้ชาวอินเดียปฏิบัติตามวัฒนธรรมตะวันตก ปรับปรุงที่อยู่อาศัย ยกเลิกประเพณีพื้นเมือง เช่น ประเพณีสัคตี (Suttee)² เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้มีการปรับปรุงการรถไฟ ขุดคลอง การชลประทาน และการไปรษณีย์ ให้เจริญขึ้น และในขณะนั้นอังกฤษต้องเข้าสู่สงครามไครเมีย และทำสงครามกับจีนเป็นครั้งที่ 2 ทำให้ชาวอินเดียคิดว่าอังกฤษกำลังอ่อนกำลังลง จึงคิดทำการจลาจลขึ้น ชาวอินเดียเกรงว่าอังกฤษจะเข้าครอบครองอินเดียในระยะต่อมา มูลเหตุสำคัญพอสรุปได้คือ ทางการเมือง การทหาร และศาสนา กล่าวคือ

ทางด้านการเมืองนั้น ชาวอินเดียไม่พอใจนโยบายของลอร์ด ดัลหลูซี ที่ขยายอาณาเขตของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ และยกเลิกประเพณีพื้นเมือง ออกกฎหมายเกี่ยวกับการรับมรดกว่า ถ้าชาวอินเดียตายลงโดยไม่มีบุตรสืบสกุลแล้ว สมบัตินั้นจะต้องตกอยู่ในความคุ้มครองของอังกฤษ ทำให้ชาวอินเดียไม่พอใจมาก

ทางด้านทหาร พวกทหารไม่พอใจที่ต้องไปช่วยอังกฤษทำสงครามไครเมีย และทำสงครามกับพม่า

ทางด้านศาสนา ชาวอังกฤษนำคริสต์ศาสนาเข้าไปเผยแพร่ในอินเดียและพยายามทำให้ชาวอินเดียเป็นคริสต์ศาสนิกชน ทำให้ชาวอินเดียไม่พอใจมาก

---

1. ทหารอินเดียในกองทัพอังกฤษได้รับการฝึกหัดทหารแบบยุโรป ภายใต้การนำของ ลอร์ด ดัลหลูซี (Lord Dalhousie) มีชื่อว่าทหารซีปอย

2. เป็นประเพณีที่หญิงม่ายจะต้องตายตามสามีโดยการกระโดดเข้ากองไฟ

การปราบปรามการจลาจลครั้งนี้ รัฐบาลอังกฤษประสบผลสำเร็จ เนื่องจากชาวพื้นเมืองส่วนใหญ่ยังซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อรัฐบาลอังกฤษ ชาวอินเดียไม่สมานสามัคคีกัน และอังกฤษได้กองทัพที่กลับจากสงครามไครเมียมาช่วยปราบปรามการจลาจลครั้งนี้ ผลที่ตามมาคือ การปกครองของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษสิ้นสุดลง และรัฐบาลอังกฤษเข้าปกครองอินเดียโดยตรงตามพระราชบัญญัติว่าด้วยอินเดีย

ใน ค.ศ.1858 และใน ค.ศ.1877 พระราชินีอังกฤษก็มีตำแหน่งเป็นจักรพรรดินีของอินเดียด้วย อังกฤษได้ส่งกองทหารเข้ามาประจำในอินเดียมากขึ้น อินเดียได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้นในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการให้สวัสดิการแก่ชาวอินเดีย

เหตุการณ์ในตะวันออกไกล (The Far East)

เกี่ยวกับเหตุการณ์ในตะวันออกไกล อังกฤษได้ทำสงครามกับจีนเป็นครั้งที่ 2 ใน ค.ศ.1857-1860¹ เนื่องจากจีนไม่ยอมปฏิบัติตามสนธิสัญญาใด ๆ ที่ทำไว้กับชาวต่างประเทศ และถูกชาวต่างประเทศซึ่งคอยเรียกร้องผลประโยชน์จากจีนอยู่เสมอ อังกฤษต้องการแก้ไขสนธิสัญญาบางข้อ และหาเหตุ จนกลายเป็นสงครามครั้งที่ 2 ผลของสงครามอังกฤษเป็นฝ่ายชนะ และลงนามในสนธิสัญญาเทียนสิน ใน ค.ศ.1860 จีนต้องเปิดเมืองท่าค้าขายให้แก่ชาวต่างประเทศอีกหลายเมือง รัฐบาลจีนต้องให้ความอารักขาแก่คริสต์ศาสนาในประเทศจีน และยอมให้มหาอำนาจตะวันตกส่งทูตไปประจำปักกิ่งได้ นอกจากนี้จีนยังต้องชำระหนี้ในการทำสงคราม และยกส่วนหนึ่งของเกาหลีให้แก่อังกฤษ ผลที่ตามมาในระยะหลัง ได้เกิดกบฏขึ้น ใน ค.ศ.1901 เพื่อต่อต้านมหาอำนาจตะวันตก ซึ่งเข้าไปมีอิทธิพลในปักกิ่งมาก

---

1. สงครามยืดเยื้อมานาน เพราะอังกฤษต้องไปปราบกบฏซี้ปอຍในอินเดียและต้องปราบกบฏไต้เผงในจีน

การแทรกแซงการเมืองของฝรั่งเศส

ลอร์ด พาลเมอร์สตัน ได้ทำให้อังกฤษต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองของฝรั่งเศสอีกครั้งหนึ่ง กล่าวคือ เฟลิเช ออร์ซินี (Felice Orsini) ชาวอิตาลีพยายามลอบปลงพระชนม์พระเจ้านโปเลียนที่ 3¹ และเขาถูกจับได้เมื่อเดือนมกราคม ค.ศ.1858 และในการสอบสวนครั้งนี้ อังกฤษได้มีส่วนเข้าไปพัวพันในคดีนี้² ฝรั่งเศสจึงยื่นประท้วงไปยังรัฐบาลอังกฤษ หลังจากนั้น ลอร์ด พาลเมอร์สตันได้ออกพระราชบัญญัติห้ามคบคิดวางแผน (Conspiracy to Murder Bill) เพื่อเป็นการเอาใจฝรั่งเศส นโยบายข้อนี้ ลอร์ด พาลเมอร์สตัน ได้รับความตำหนิจากประชาชนมาก เพราะอ่อนน้อมต่อพระเจ้านโปเลียนที่ 3 มากเกินไป ในที่สุด ลอร์ด พาลเมอร์สตัน ได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และลอร์ด ดาร์บี (Lord Derby) เข้ามารับตำแหน่งแทนในระหว่างเดือนมีนาคม ค.ศ.1858 ถึงเดือนมิถุนายน ค.ศ.1859

ลอร์ด พาลเมอร์สตัน ได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อจาก ลอร์ด ดาร์บี ใน ค.ศ.1859-1865

-
1. เนื่องจาก ออร์ซินี ไม่พอใจที่พระองค์ไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่จะช่วยเหลืออิตาลีให้พ้นจากการครอบครองของออสเตรีย
  2. ลูกระเบิดที่ใช้ฆ่าพระเจ้านโปเลียนที่ 3 นั้นผลิตในเบอร์มิงแฮม (Birmingham) ประเทศอังกฤษ

ความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษกับอิตาลีใน ค.ศ.1859

นโยบายการต่างประเทศของพรคอนนอร์กษนิยมนั้นไม่สนับสนุนการรวมอิตาลี แต่กลับเข้าข้างออสเตรียซึ่งเป็นศัตรูของอิตาลีในเวลานั้น ในระหว่างที่ ลอร์ด พาลเมอร์สตันเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น รัฐบาลอังกฤษให้การสนับสนุนอิตาลีเป็นอย่างดี ช่วยกดดันไม่ให้ฝรั่งเศสและออสเตรียเข้าไปขัดขวางกองทัพของ การ์บัลดี ในการขับไล่กษัตริย์เนเป็ล ผู้นำในการรวมอิตาลี คือ คาวัวร์ (Cavour) นายกรัฐมนตรีของรัฐซาร์ดิเนีย-ปีเอ็ดมอนต์ (sardinia-Piedmont) เขาประสบความสำเร็จที่รัฐบาลอังกฤษให้ความร่วมมือด้วยเป็นอย่างดี¹ นโยบายนี้เป็นการดีแก่อังกฤษด้วย เพราะเขาทำให้ออสเตรียหันไปสนใจรัสเซีย ขัดขวางไม่ให้รัสเซียมีอิทธิพลมากเกินไป

สงครามกลางเมืองในสหรัฐอเมริกา (ค.ศ.1861-1865)

สงครามกลางเมืองในสหรัฐอเมริกานั้น มีสาเหตุมาจากรัฐทางใต้ ต้องการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ จากสหรัฐอเมริกา รัฐทางใต้ยังมีทาสอยู่ในขณะที่รัฐทางเหนือเลิกทาสแล้ว สงครามกลางเมืองเป็นสงครามระหว่างรัฐทางเหนือและรัฐทางใต้

ในระยะแรกอังกฤษวางตนเป็นกลาง แต่ประชาชนในประเทศอังกฤษแบ่งออกเป็น 2 พวก ให้การสนับสนุนทางตอนเหนือพวกหนึ่ง และทางใต้พวกหนึ่ง เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเทศอังกฤษในระยะต่อมาคือ ฝ่ายเหนือได้จับผู้โดยสารที่มาจากรัฐทางใต้ 2 คน ในเรือกลไฟของอังกฤษชื่อ Trent รัฐบาลอังกฤษจึงเรียกค่าเสียหายซึ่งฝ่ายเหนื่อยอมจ่ายให้ แต่อังกฤษได้ขายเรือรบชื่อ อลาบามา (Alabama) ให้แก่ฝ่ายใต้ ทำให้ฝ่ายเหนือไม่พอใจและได้รับความเสียหาย ฝ่ายเหนือจึงเรียกค่าเสียหาย 3 ล้านปอนด์จากรัฐบาลอังกฤษ

อังกฤษกับการรวมเยอรมัน

ในการรวมเยอรมัน ซึ่งมี บิสมาร์ค เป็นผู้นำนั้น อังกฤษได้มีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยในการช่วยเหลือเดนมาร์ค ในการทำสงครามกับปรัสเซีย เพื่อชิงดินแดน ชเลสวิก (Schleswig) และโฮลสไตน์ (Holstein) ออสเตรียเข้าช่วยเหลือปรัสเซียโจมตีเดนมาร์คใน ค.ศ.1864 แต่เดนมาร์คเป็นฝ่ายแพ้สงครามนับว่านโยบายการต่างประเทศครั้งนี้ อังกฤษล้มเหลว

1. คาวัวร์เคยผิดหวังที่พระเจ้านโปเลียนที่ 3 ถอนความช่วยเหลืออย่างกะทันหันและชักชวนอังกฤษให้เข้าขัดขวางการ์บัลดีในการโจมตีรัฐบาลเนเป็ลส์

นโยบายการต่างประเทศใน ค.ศ.1868-1874

ใน ค.ศ.1868 ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรคนใหม่ พรรคเสรีนิยมชนะการเลือกตั้ง แกลดสโตน ได้เป็นนายกรัฐมนตรี นโยบายการต่างประเทศในระบอบนี้ยังรักษาความสงบไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองของประเทศอื่น เช่น ใน ค.ศ.1870 ฝรั่งเศสทำสงครามกับปรัสเซีย อังกฤษวางตนเป็นกลาง นอกจากนี้ยังมีนโยบายผูกมิตรกับประเทศอื่นเพื่อป้องกันการขยายอิทธิพลของรัสเซีย รัฐบาลชุดนี้ต้องจ่ายเงินชดเชยค่าเสียหาย 3 ล้านปอนด์ ในการทำสงครามกลางเมืองของสหรัฐอเมริกา ทำให้ประชาชนไม่เห็นด้วย และใน ค.ศ.1874 พรรคเสรีนิยมหมดอำนาจไป

นโยบายการต่างประเทศใน ค.ศ.1874-1880

ใน ค.ศ.1874 ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎร ผลปรากฏว่าพรรคอนุรักษนิยมชนะการเลือกตั้ง ดิสเรลลี่ ได้เป็นนายกรัฐมนตรีใน ค.ศ.1874-1880 นโยบายการต่างประเทศในระบอบนี้เข้มแข็งขึ้นกว่าก่อน สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การแสวงหาอาณานิคมให้แก่ประเทศอังกฤษ เพื่อเป็นการสร้างอำนาจและความมั่นคงให้แก่ประเทศ และในยุคนี้เราเรียกว่ายุคจักรวรรดินิยม ประเทศอังกฤษมีอาณานิคมมากที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศต่าง ๆ ¹

อียิปต์

ใน ค.ศ.1875 อังกฤษเข้าไปมีบทบาทในอียิปต์ โดยซื้อหุ้นในคลองสุเอซ (Suez Canal) จำนวนมากจากอุปราชของอียิปต์

อาฟริกาใต้

ใน ค.ศ.1877 อังกฤษได้ปะทะกับพวกซูลู (Zulu) ซึ่งเป็นชนพื้นเมืองในอาฟริกาใต้ และคอยโจมตีพวกบัวร์ (Boer) ในแคว้นทรานสวาล (Transvaal) อังกฤษจึงเข้ายึดทรานสวาลมาเป็นของตน และใน ค.ศ.1879 พวกบัวร์ ในแคว้นทรานสวาลได้เรียกร้องเอกราชของตน

อาฟกานิสถาน (ค.ศ.1878-1880)

อังกฤษขั้วขวางรัสเซียไม่ให้เข้ามามีอิทธิพลในอาฟกานิสถาน แต่รัสเซียได้ยกทัพเข้ามาถึงคาบูล (Kabul) เมืองหลวงของอาฟกานิสถาน จึงเกิดขัดใจกับอังกฤษ เพราะอังกฤษเกรงว่ารัสเซียจะเข้าไปมีอิทธิพลในอินเดียได้

---

1. เกี่ยวกับอาณานิคม ดูจากบทที่ 2

เดอร์กี (ค.ศ.1875-1876)

อังกฤษสนับสนุนเดอร์กีเพื่อขัดขวางอิทธิพลของรัสเซียในเขตเมดิเตอร์เรเนียน แต่พวกคริสตศาสนิกชนในคาบสมุทรบอลข่าน ทำการกบฏต่อต้านเดอร์กี จึงถูกปราบอย่างทารุณ แต่รัสเซียก็ถูกขัดขวางได้ ต่อมาใน ค.ศ.1877-1878 ได้ทำสนธิสัญญาเบอร์ลินเป็นการสงบศึก เดอร์กีต้องเสียดินแดนให้แก่รัสเซีย แต่อังกฤษช่วยเจรจาให้รัสเซียคืนดินแดนให้แก่เดอร์กีจนเป็นผลสำเร็จ

นโยบายการต่างประเทศของดิสเรลลีนั้นว่าได้รับผลดีเป็นส่วนใหญ่ แต่ในบางครั้งเขาถูกฝ่ายค้านตำหนิว่าดำเนินนโยบายการต่างประเทศที่ล้มเหลว และใช้จ่ายเงินมากในการแสวงหาอาณานิคม แต่ดิสเรลลีเป็นนายกรัฐมนตรีที่พระนางเจ้าวิกตอเรียโปรดมาก ในสมัยนี้รัฐสภาได้สถาปนาพระนางเจ้าวิกตอเรียเป็นจักรพรรดินีแห่งประเทศอังกฤษด้วย

ใน ค.ศ.1880 ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ ผลปรากฏว่า พรรคเสรีนิยมชนะการเลือกตั้ง และแกลด์สโตนได้กลับคืนมาเป็นนายกรัฐมนตรีใหม่

นโยบายการต่างประเทศใน ค.ศ.1880-1885

นโยบายการต่างประเทศในระบอบนี้ เป็นนโยบายที่ทำต่อจากรัฐบาลชุดก่อน คือ ได้แก้ปัญหาอาฟกานิสถาน โดยให้อาฟกานิสถานบริหารกิจการภายในประเทศเอง แต่นโยบายการต่างประเทศจะต้องปรึกษารัฐบาลอังกฤษก่อน และอังกฤษมีสิทธิเข้าควบคุมช่องแคบโคเอบอร์เพื่อขัดขวางไม่ให้รัสเซียเข้าไปมีอิทธิพลในอินเดีย

ในอาฟริกาใต้ พวกบัวร์ได้ก่อการจลาจลเพื่อเรียกร้องเอกราชใน ค.ศ.1880 จนเกิดปะทะกับกองทัพของอังกฤษ ผลคืออังกฤษพ่ายแพ้และต้องยอมให้เอกราชแก่พวกบัวร์ ใน ค.ศ.1881

ในอียิปต์นั้น รัฐบาลได้เข้าไปแก้ปัญหาคลองสุเอซ เนื่องจากอังกฤษและฝรั่งเศสได้มีส่วนร่วมในการขุดคลองนี้ด้วย¹ อังกฤษต้องการเข้าครอบครองดินแดนที่คลองนี้ผ่านเพื่อควบคุมเส้นทางที่สำคัญทางการค้า และใน ค.ศ.1878 อังกฤษและฝรั่งเศสเข้าไปควบคุมการคลังของอียิปต์ แต่อุปราชอียิปต์ทำการคัดค้าน อังกฤษจึงยุให้สุลต่านแห่งเดอร์กีปลดอุปราชออกจาก

---

1. ผู้อำนวยการขุดคลองคือ วิศวกรฝรั่งเศสชื่อ Ferdinand de Lessep เมื่อ ค.ศ.1869

ตำแหน่ง ผู้นำอียิปต์คนใหม่ คือ อาราบี ปาชา (Arabi Pacha) ได้ทำการต่อต้านมหาอำนาจยุโรป จนเกิดปะทะกับกองทัพอังกฤษที่เมืองอเล็กซานเดรีย ผลคือ อังกฤษได้ชัยชนะ ต่อจากนั้นอังกฤษก็เข้าไปมีอิทธิพลในอียิปต์แต่ผู้เดียว

นอกจากนี้ยังมีปัญหาชูดาน เนื่องจากพวกมุสลิมในชูดานตะวันตก ภายใต้การนำของ Mahdi ทำการกบฏต่อต้านเจ้าหน้าที่อียิปต์ ทำให้อียิปต์ถอยร่นไปอยู่ที่เมืองคาทุม (Karthoum) นายพลชาร์ลส์ กอร์ดอน (Charles Gordon) รักษาเมืองคาทุมอยู่ ต้องการปราบกบฏให้ราบคาบ และขจัดคำสั่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งสั่งให้ถอนทหารออกไป ในที่สุดกองทหารอังกฤษยึดเมืองคาทุมได้ใน ค.ศ.1885 ต่อจากนั้น กองทัพอังกฤษภายใต้การนำของนายพลคิชเชนเนอร์ (Kitchener) ได้ปราบพวกกบฏได้สำเร็จ และชูดานตกเป็นของอังกฤษใน ค.ศ.1898 ต่อจากนั้นนายพลกอร์ดอน ถูกหลงโทษประหารชีวิตที่คำสั่งนายกรัฐมนตรี ประชาชนจึงตำหนิรัฐบาลว่าทำการรุนแรงมากเกินไป

บทสรุป

นโยบายการต่างประเทศในคริสต์ศตวรรษที่ 19 นี้ เป็นสมัยที่พระนางเจ้าวิกตอเรียขึ้นครองราชย์ อังกฤษมีนโยบายการต่างประเทศที่ได้ผลดีเป็นส่วนใหญ่ นโยบายหลักคือวางตัวเป็นกลาง แต่ในบางครั้งก็ต้องเข้าไปพัวพันกับประเทศอื่น ๆ จนเกือบจะต้องทำสงครามหลายครั้ง แต่ประเทศอังกฤษก็พยายามหลีกเลี่ยงสงครามให้มากที่สุด ผู้ที่มีบทบาทในนโยบายการต่างประเทศมาก คือ ลอร์ด พาลเมอร์สตัน แกลดสโตน และดิสเรลลี่ ลอร์ด ซาลิสบิวรี เป็นต้น นายกรัฐมนตรีแต่ละคนเป็นผู้ที่ทำให้ประเทศอังกฤษเป็นประเทศมหาอำนาจ มีแสนยานุภาพ และมีอาณาเขตมากที่สุด นับว่าแต่ละคนก็ช่วยให้ประเทศเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป

นโยบายการต่างประเทศใน ค.ศ.1815-1822

ประเทศอังกฤษได้เข้าร่วมประชุมคอนเกรส แห่งเวียนนา เพื่อรักษาคู่หูอำนาจยุโรป ต่อจากนั้นก็มีการปกครองตามระบอบคอนเกรส ประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมมี อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย ปรุสเซีย และออสเตรีย แต่การปกครองนี้ต้องล้มเหลวไป เพราะมีความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ประเทศที่ปกครองตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สนับสนุนให้ส่งกองทัพไปปราบการปฏิวัติในประเทศอื่น แต่อังกฤษไม่เห็นด้วยเพราะปกครองตามระบอบประชาธิปไตย จึงไม่ต้องการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการภายในของประเทศอื่น แต่ผลดีของการปกครองระบอบนี้ทำให้ผู้มาของประเศมหาอำนาจได้มีโอกาสมาปรึกษาหารือกันเมื่อมีปัญหา

ต่าง ๆ เกิดขึ้นเพื่อระงับสงคราม และเป็นตัวอย่างอันดีของการก่อตั้งองค์การร่วมมือกันระหว่างประเทศต่าง ๆ หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ในเวลาต่อมา

นโยบายการต่างประเทศใน ค.ศ.1822-1827

1. อังกฤษได้เข้าช่วยเหลือโปรตุเกสให้พ้นจากการรุกรานของฝรั่งเศส
2. ยอมรับเอกราชของเม็กซิโก ชิลี และเปรู
3. พยายามรักษาความเป็นกลาง ไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น
4. สนับสนุนกรีกทำสงครามกู้อิสรภาพต่อต้านเตอร์ก

นโยบายการต่างประเทศใน ค.ศ.1830-1851

1. สนับสนุนเบลเยียม สเปน และโปรตุเกส ให้มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย
2. ช่วยให้เตอร์กพ้นจากอิทธิพลของรัสเซีย
3. ทำสงครามฝิ่นกับจีน (ค.ศ.1840-1842) อังกฤษได้ชัยชนะและได้ฮ่องกง
4. เข้ายุ่งเกี่ยวกับกิจการภายในของฝรั่งเศส
5. แสดงแสนยานุภาพกับประเทศกรีก

นโยบายการต่างประเทศใน ค.ศ.1852-1865

1. เข้าร่วมสงครามไครเมีย (ค.ศ.1854-1856)
- 2.ปราบจลาจลในอินเดีย (ค.ศ.1857)
3. ทำสงครามฝิ่นกับจีนครั้งที่ 2 (ค.ศ.1857-1860)
4. แทรกแซงกิจการภายในของฝรั่งเศส (ค.ศ.1858)
5. แทรกแซงกิจการภายในของอิตาลี (ค.ศ.1859)
6. เข้าพัวพันกับสงครามกลางเมืองในสหรัฐอเมริกา (ค.ศ.1861-1865)
7. แทรกแซงกิจการภายในของเยอรมัน (ค.ศ.1864)

นโยบายการต่างประเทศใน ค.ศ.1868-1874

1. นโยบายรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด
2. ดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการถูกเรียกชดเชยค่าเสียหายในสงครามกลางเมืองของสหรัฐอเมริกาต่อจากรัฐบาลชุกก่อน

3. ป้องกันไม่ให้รัสเซียมีอิทธิพลเพิ่มขึ้น

นโยบายการต่างประเทศใน ค.ศ.1874-1880

1. แสวงหาอาณาเขตเพิ่มขึ้น
2. ซื้อหุ้นบริษัทคลองสุเอซ
3. เข้ายึดทรานสวาลใน ค.ศ.1879
4. ขัดขวางไม่ให้รัสเซียขยายอิทธิพลเข้าไปในอาฟกานิสถาน อินเดีย และเตอร์ก

นโยบายการต่างประเทศใน ค.ศ.1880-1885

1. ให้เอกราชแก่รัฐทรานสวาลใน ค.ศ.1881
2. เข้าไปมีอิทธิพลในอียิปต์ใน ค.ศ.1878
3. เข้าไปมีอิทธิพลในซูดานใน ค.ศ.1885

ตัวอย่างคำถาม

1. ลอร์ด พาลเมอร์สตัน ดำเนินนโยบายการต่างประเทศอย่างไร จงวิจารณ์
2. อังกฤษมีความสัมพันธ์กับตะวันออกไกลอย่างไรบ้าง
3. นโยบายการต่างประเทศของดิสเรลลีเป็นผลดีแก่ประเทศอย่างไรบ้าง
4. เพราะเหตุใดอังกฤษจึงเข้าไปมีอิทธิพลในอียิปต์แต่ประเทศเดียว
5. ดิสเรลลีและแกลดสโตนมีนโยบายการต่างประเทศที่เหมือนกัน และแตกต่างกัน

อย่างไรบ้าง